

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته تاریخ اسلام بخش تاریخ

بررسی تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی داراب
از ورود اسلام تا پایان حکومت خوارزمشاهیان

به وسیله‌ی:

جمیله شیروانی شیری

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر سیدابوالقاسم فروزانی

مهرماه ۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِه نام خدا

اظہار نامہ

اینجانب جمیلہ شیروانی شیری دانشجوی رشته‌ی تاریخ گرایش اسلام
دانکشدہ ادبیات و علوم انسانی اظہار می‌کنم کہ این پایان نامہ حاصل
پژوہش خودم بودہ و در جاهایی کہ از منابع دیگران استفادہ کردہ‌ام،
نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشتہ‌ام. همچنین اظہار می‌کنم کہ
تحقیق و موضوع پایان نامہ‌ام تکراری نیست و تعہد می‌نمایم کہ بدون
مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننمودہ و یا در اختیار غیر قرار
ندہم. کلیہی حقوق این اثر مطابق با آیین نامہ مالکیت فکری و معنوی
متعلق بہ دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: جمیلہ شیروانی شیری

تاریخ و امضاء: ۱۳۸۸/۹/۲۸

بررسی تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی داراب از ورود اسلام تا پایان
حکومت خوارزمشاهیان

به کوشش:
جمیله شیروانی شیری

پایان نامه:

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به عنوان بخشی
از فعالیت‌های تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته‌ی:
تاریخ اسلام

از دانشگاه شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه: **عالی**
جناب آقای دکتر سید ابوالقاسم فروزانی (استاد راهنما)
جناب آقای دکتر محمد علی رنجبر (مشاور اول)
جناب آقای دکتر حسین پور احمدی (مشاور دوم)

مهرماه ۱۳۸۸

تقديم به :

سپاسگزاری

قادر متعال را سپاس می‌گوییم که مرا یاری نمود تا مرحله‌ای دیگر از دوران تحصیلی‌ام را با موفقیت به پایان برسانم. اکنون که به یاری و لطف آن یگانه‌ی مهربان این رساله به پایان رسیده است بر خود لازم می‌دانم که از زحمات استادان گرانقدر که با راهنمایی‌های خود انگیزه برای تلاش بیشتر را در من فزونی بخشیدند و با صبر و حوصله، نگارنده را در این امر یاری نمودند، تشکر و سپاسگزاری کنم. بدین وسیله از جناب آقای دکتر سید ابوالقاسم فروزانی که راهنمایی این پایان نامه را عهده‌دار گردیدند و همچنین از استادان مشاور، آقایان دکتر محمد علی رنجبر و دکتر حسین پوراحمدی به خاطر همراهی و رهنمودهای ارزشمندشان تشکر و قدردانی به عمل می‌آورم .

چکیده

بررسی اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی داراب از ورود اسلام تا پایان

حکومت خوارزمشاهیان

به کوشش

جمیله شیروانی شیری

کوره‌ی (ناحیه) دارابگرد به مرکزیت شهر داراب در دوره قبل از اسلام، یکی از کوره‌های پنج‌گانه فارس بوده است. ورود اسلام به ایران که همراه با یک انقلاب عمیق و اساسی بود علاوه بر اوضاع نظامی و سیاسی، اساس اعتقاد، مبانی فکری و جغرافیای انسانی سرزمین ایران را به کلی دگرگون ساخت. کوره‌ی دارابگرد نیز در پی فتوحات اسلامی و در زمان عمر، خلیفه دوم، به دست مسلمانان افتاد. این منطقه بعد از ورود اسلام همچنان به عنوان یکی از کوره‌های پر اهمیت فارس باقی ماند و شاهد تحولات متعددی در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بوده است. تحولات یاد شده پس از ظهور آل بویه در صحنه‌ی سیاسی ایران به صورتی چشمگیر، نمایان گردید. از آن جا که کوره‌ی دارابگرد بر سر شاهراهی که از مرکز فارس به بندر هرمز در ساحل دریای عمان و قسمت جنوب کرمان می‌رفت واقع شده بود، از جایگاه اقتصادی فوق‌العاده‌ای برخوردار بوده است. به طوری که این منطقه به عنوان مرکز معاملات بازرگانی و تجمع بازرگانان فارس نام برده شده است. از یک طرف ثروت سرشار کوره‌ی دارابگرد به عنوان منطقه‌ای حاصل خیز و مستعد در زمینه‌ی کشاورزی، و از طرف دیگر پیشرفت آن در زمینه‌ی صنعت نساجی از نظر طرح و بافت و صدور فرآورده‌های صنعتی به همراه محصولات کشاورزی به نواحی دوردست، از آن کوره‌ای مرفه ساخته بود.

آن چه قابل ذکر است این که جایگاه اقتصادی کوره-ی دارابگرد به پویایی فرهنگی و اجتماعی منطقه نیز کمک شایانی کرده است به طوری که ما شاهد ظهور طبقه‌ی علما و دانشمندان گوناگونی هستیم که خلافت اسلامی و حکومت مرکزی از حضور آن‌ها در زمینه‌های مختلف استفاده می‌کرده است.

کلید واژه: فارس، دارابگرد، اعراب، شبانکاره، کوره .

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه

- ۱-۱- کلیات ۲
- ۲-۱- هدف تحقیق ۵
- ۳-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق ۵
- ۴-۱- پرسش‌های تحقیق ۵
- ۵-۱- فرضیه‌های تحقیق ۶
- ۶-۱- پیشینه‌ی تحقیق ۶
- ۷-۱- روش تحقیق ۷
- ۸-۱- تعاریف مفهومی ۸
- ۹-۱- بررسی منابع و مآخذ ۸

فصل دوم

- ۱-۲- چگونگی بنای شهرها در دوره‌ی باستان ۱۵
- ۲-۲- بافت عمومی شهرهای پیش از اسلام و تغییر آن در دوره‌ی اسلامی ۱۶
- ۳-۲- بنای دارابگرد ۱۹
- ۴-۲- وجه تسمیه‌ی دارابگرد ۲۰
- ۵-۲- ساختار معماری دارابگرد ۲۲

- ۲-۶- دارابگرد از گذشته‌های دور تا عهد ساسانیان..... ۲۳
- ۲-۷- وسعت دارابگرد..... ۲۵
- ۲-۸- اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی فارس در پایان حکومت ساسانی و هم‌زمان با ورود اسلام به ایران ۲۸
- ۲-۹- چگونگی اداره‌ی استان و شهر از سوی نماینده‌ی حکومت مرکزیدر دوره‌ی اسلامی..... ۳۰

فصل سوم

- حکومت اعراب مسلمان بر منطقه‌ی فارس..... ۳۴
- ۳-۱- چگونگی فتح کوره‌ی دارابگرد در دوره‌ی خلفای راشدین ۳۵
- ۳-۲- امام حسن(ع) و خراج دارابگرد ۴۰
- ۳-۳- دارابگرد در دوره‌ی خلافت امویان..... ۴۵
- ۳-۴- رابطه‌ی دستگاه خلافت و والیان فارس در دوره‌ی عباسیان ۴۸

فصل چهارم

- ۴-۱- دارابگرد در دوران آل بویه..... ۵۵
- ۴-۲- اوضاع کوره‌ی دارابگرد هم‌زمان با پایان حکومت آل بویه در فارس..... ۵۷
- ۴-۳- ارسالن بساسیری و قیام علیه خلافت عباسی..... ۵۸
- ۴-۴- کوره‌ی دارابگرد در زمان تسلط سلاجقه بر فارس..... ۶۱
- ۴-۵- مختصری درباره‌ی شبانکارگان در فارس..... ۶۴
- ۴-۵-۱- طوایف شبانکاره..... ۶۵
- ۴-۵-۲- مخالفت شبانکارگان با حکومت مرکزی سلجوقی..... ۶۹
- ۴-۶- اتابکان سلغوری و شبانکارگان..... ۷۲

فصل پنجم

بررسی اوضاع اقتصادی کوره‌ی دارابگرد.....	۷۶
۱-۵- راه‌های تجاری ایالت فارس	۷۸
۲-۵- کوره‌ی دارابگرد یکی از مراکز ضرب سکه.....	۷۹
۳-۵- اقتصاد کشاورزی دارابگرد	۸۰
۴-۵- شبکه‌های آبیاری و چگونگی آبیاری اراضی کشاورزی در کوره‌ی دارابگرد	۸۱
۵-۵- شیوه‌ی وصول مالیات از اراضی کشاورزی در فارس	۸۴
۱-۵-۵- نظام مالیاتی در ایران پیش از اسلام و در دوران اسلامی	۸۴
۲-۵-۵- روش برآورد خراج	۸۷
۱-۲-۵-۵- روش مقاسمه	۸۷
۲-۲-۵-۵- روش مساحی	۸۸
۳-۲-۵-۵- روش مقاطعه	۹۰
۶-۵- اقتصاد صنعتی کوره‌ی دارابگرد	۹۲
۷-۵- نقش بازار و تجار در رونق اقتصادی دارابگرد.....	۹۶
۸-۵- اخلاق اجتماعی بازرگانان فارس.....	۹۷
۹-۵- معادن ناحیه‌ی دارابگرد.....	۹۸

فصل ششم

بررسی اوضاع اجتماعی کوره‌ی دارابگرد.....	۱۰۴
۱-۶- مذهب	۱۰۴
۱-۱-۶- زرتشتیان	۱۰۴
۲-۱-۶- تسنن	۱۰۷
۳-۱-۶- تشیع	۱۰۸
۴-۱-۶- معتزله	۱۱۰

۱۱۱	۶-۱-۵- طریقت کازرونی و هواداران آن در کوره‌ی دارابگرد
۱۱۲	۶-۲- عادات و رسوم مذهبی
۱۱۲	۶-۳- تشییع جنازه و دفن مردگان
۱۱۳	۶-۴- اخلاق اجتماعی اهالی فارس
۱۱۴	۶-۵- شیوه‌ی لباس پوشیدن

فصل هفتم

۱۱۸	بررسی اوضاع علمی، فرهنگی و هنری دارابگرد
۱۱۸	۷-۱- حکما، فضلا، و دانشمندان نامی کوره‌ی دارابگرد
۱۲۶	۷-۲- آثار باستانی دارابگرد
۱۳۰	۷-۳- استحکامات دفاعی و شیوه‌ی خانه‌سازی
۱۳۱	۷-۴- اماکن مذهبی و مساجد
۱۳۴	۷-۵- زبان
۱۳۷	نتیجه‌گیری
۱۴۲	فهرست منابع و مأخذ

فصل اول

۱- کلیات

۱-۱- مقدمه

کوره‌ی (ناحیه) دارابگرد به مرکزیت شهر داراب در دوره‌ی قبل از اسلام در انتهای مرز شرقی فارس، بین ولایت‌های اصطخر و اردشیرخره قرار داشته است.

در پی فتوحات اسلامی در زمان عمر، خلیفه دوم، کوره‌ی دارابگرد به دست مسلمانان فتح گردید. سپس در عهد خلافت عثمان نیز مسلمانان طی جنگ‌های تازه‌ای به سوی فسا و دارابگرد پیشروی نموده و به فتح مجدد آن اقدام کردند و پس از آن در دوران خلافت حضرت علی(ع)، با سیاستی که نماینده‌ی ایشان، زیادابن‌ابیه، در اداره‌ی امور ایالت فارس، به کار برد نظم و آرامش خاصی در این ناحیه برقرار گردید.

شهر داراب که از زمان ساسانیان یکی از مراکز مهم ضرب سکه به شمار می‌آمد و در پایان این دوره فعالیتش متوقف شده بود، در دوران اسلامی و از سال ۳۹ ه.ق به بعد به یکی از ضراب‌خانه‌های فعال ایران تبدیل گردید. در پی صلح امام حسن(ع) با معاویه، بر اساس یکی از مفاد صلح‌نامه خراج دارابگرد به عنوان منبع مالی تأمین‌کننده‌ی زندگی امام حسن(ع) و فرزندان شهدای جنگ جمل و صفین به آن حضرت واگذار گردید. به‌طور کلی وضعیت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران هم‌زمان با حمله‌ی اعراب مسلمان به ایران بسیار آشفته بود. اما پس از ورود اسلام به این سرزمین، سازمان اقتصادی و اجتماعی، فرهنگ، آیین، زبان و خلاصه کلیه‌ی مظاهر ملی قوم ایرانی عمیقاً دگرگون شده به‌طوری‌که منطقه دارابگرد نیز پس از ورود اسلام شاهد تحولات متعددی در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بوده است. از آن‌جا که امویان سرزمین‌های مفتوحه را مستقیماً زیر نظر خود اداره می‌کردند، با فرستادگان نمایندگانی از سوی مرکز حکومت به اداره این مناطق می‌پرداختند؛ به‌طوری‌که در سال ۷۶ ه.ق

کوره‌های دارابگرد، فسا و استخر به مهلب‌بن‌ابی‌صفره واگذار می‌شود تا درآمد آن را هزینه‌ی سپاه خود کند. این روند در دوره‌ی خلفای عباسی نیز ادامه پیدا کرد اما با تشکیل حکومت‌های مستقل در ایران، سلطه خلافت عباسی در فارس کمتر شد به نحوی که اولین امیر بویهی کلیه‌ی بلاد فارس را با موافقت خلیفه تیول خود کرد. اما از سال ۴۴۷ ه.ق که هم‌زمان است با روی کارآمدن سلاجقه، فارس و منطقه‌ی دارابگرد به مقاطعه‌ی فضلویه از ملوک شبانکاره درآمد. بنابراین ملوک شبانکاره از اواسط قرن ۵ ه.ق تا اواسط قرن ۶ ه.ق در ایچ از توابع دارابگرد متمرکز شده و پس از زوال قدرت سلجوقیان، منطقه دارابگرد و شرق فارس را از آن خود کردند؛ به طوری که این منطقه در زمان ایلخانان، ولایت مجزایی به حساب آمده و شبانکاره نامیده شد. از آن‌جا که کوره‌ی دارابگرد بر سر شاهراهی که از طریق فارس به هرمز و قسمت جنوب کرمان می‌رفت، واقع شده بود از جایگاه اقتصادی فوق‌العاده قابل توجهی برخوردار بوده است و اقتصاد پر رونق اعم از کشاورزی و صنعتی، از دارابگرد کوره‌ی مرفهی ساخته بود. معادن موجود در این منطقه چون نمک و مومیا نیز بیش از پیش به اهمیت اقتصادی آن افزوده است. از آن‌جا که مسائل اجتماعی و فرهنگی هر منطقه تحت تأثیر وضعیت اقتصادی آن ناحیه قرار می‌گیرد می‌توان گفت در پی رفاه نسبی منطقه‌ی دارابگرد، بایستی این ناحیه از وضعیت خوب اجتماعی و فرهنگی در دوران مورد بحث در این رساله، برخوردار بوده باشد. ظهور طبقه‌ی علما و دانشمندان، رواج مذهب معتزله، شیعه و اسماعیلیه نیز نشان از رشد فرهنگی و اجتماعی این ناحیه دارد.

توضیح این نکته ضروری به نظر می‌رسد که محقق در بررسی تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دارابگرد از ورود اسلام تا پایان حکومت خوارزمشاهیان با مشکل عمده‌ی کمبود منابع و مآخذ مواجه است. زیرا منابع، اطلاعات درباره موضوع مورد بحث این پایان‌نامه بسیار پراکنده ذکر کرده‌اند و گاهی در خصوص بعضی حوزه‌ها چون بررسی مسائل اجتماعی و گاه فرهنگی سکوت اختیار کرده‌اند. از این‌رو اظهار نظر درباره‌ی وضعیت سیاسی و اقتصادی و به‌ویژه ارائه‌ی تصویری روشن از تحولات اجتماعی و فرهنگی در دوره‌ی مورد بحث در این رساله بسیار مشکل است. اما سعی بر این است که با بهره‌گیری از گزارش‌های پراکنده‌ی مورخان و جغرافی‌نویسان و به‌طور کلی منابع مربوط، اطلاعات لازم گردآوری و سپس در چهارچوب اهداف رساله تبیین گردد.

در فصل اول این رساله به کلیات اشاره می‌شود و در آن به هدف تحقیق، ضرورت و اهمیت تحقیق، پرسش‌ها و فرضیه‌های تحقیق، پیشینه‌ی تحقیق، روش تحقیق، تعاریف مفهومی و در آخر به بررسی منابع و مآخذ تحقیق می‌پردازد. در فصل دوم به چگونگی بنای شهرها در دوره‌ی باستان و بافت آن‌ها، بنای دارابگرد، وجه تسمه‌ی آن و ساختار معماری دارابگرد، وسعت آن و به‌طور کلی به اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی فارس در پایان حکومت ساسانی و هم‌زمان با ورود اسلام به ایران پرداخته می‌شود. در فصل سوم از حکومت اعراب مسلمان در منطقه‌ی فارس صحبت می‌شود. در فصل چهارم اوضاع کوره‌ی دارابگرد در دوران حکومت آل‌بویه و سپس در دوران تسلط سلاجقه و مختصری درباره‌ی شبانکارگان، طوایف آن‌ها و مخالفتشان با حکومت مرکزی وقت تشریح می‌شود. در فصل پنجم اوضاع اقتصادی کوره‌ی دارابگرد مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل ششم به اوضاع اجتماعی کوره‌ی دارابگرد از جمله مذهب، عادات و رسوم مذهبی و اخلاق اجتماعی و... پرداخته می‌شود. در فصل هفتم اوضاع علمی، فرهنگی و هنری دارابگرد مورد توجه قرار می‌گیرد و در پایان نیز به نتیجه‌گیری خواهیم پرداخت.

۱-۲- هدف تحقیق:

هدف این تحقیق روشن ساختن اوضاع و احوال سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کوره‌ی دارابگرد از هنگام ورود اسلام تا پایان حکومت خوارزمشاهیان بر اساس اطلاعات موجود در منابع تاریخی و جغرافیایی و... می‌باشد.

۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق:

در راستای بررسی‌ها و تحقیقات تاریخی راجع به نواحی مختلف ایران که خوشبختانه به تدریج زوایای تاریک تاریخ ایران را روشن‌تر می‌سازد؛ در این پایان‌نامه تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی داراب از ورود اسلام تا پایان حکومت خوارزمشاهیان مورد بررسی قرار می‌گیرد. از آن‌جا که تاکنون تحقیق جامعی درباره اوضاع و احوال دارابگرد در حوزه‌های گوناگون در فاصله زمانی ورود اسلام تا پایان دولت خوارزمشاهیان صورت نگرفته و به دلیل ابهاماتی که در مورد تاریخ این منطقه در دوران مذکور وجود دارد، نگارنده‌ی این پایان‌نامه را بر آن داشت تا در حد توان و بر اساس منابع و مأخذ موجود، این مهم را به انجام برساند.

۱-۴- پرسش‌های تحقیق

- ۱- علت آبادانی و رونق دارابگرد چه بوده است؟
- ۲- پس از ورود اسلام به دارابگرد مهم‌ترین تحولات در عرصه‌ی مذهبی آن ناحیه چه بوده است؟
- ۳- علت واگذاری خراج دارابگرد به امام حسن(ع) چه بوده و نتیجه آن چه شد؟
- ۴- دارابگرد از نظر اقتصادی (در دوران مورد نظر در این پایان‌نامه) چه جایگاهی داشت؟

۵- چگونه ملوک شبانکاره بر دارابگرد مسلط شدند؟

۱-۵- فرضیه های تحقیق

- ۱- جایگاه جغرافیایی و اوضاع مطلوب کشاورزی از عوامل رونق دارابگرد در دوران یاد شده بود است.
- ۲- رواج مذهب معتزله، شیعه و اسماعیلیه در دارابگرد وجه مشخصه‌ی مذهبی در آن ناحیه بوده است.
- ۳- یکی از مفاد صلح‌نامه امام حسن (ع) با معاویه، واگذاری خراج دارابگرد به آن حضرت ذکر شده است که عملی نشده است.
- ۴- با توجه به قرار گرفتن این ناحیه در مسیر راه تجاری که از فارس به هرمز منتهی می‌شد اوضاع تجاری مطلوب بود و تنوع محصولات کشاورزی و باغداری مربوط به این ناحیه نیز در رونق اقتصادی آن جا نقش داشت.
- ۵- ضعف حکومت مرکزی سلجوقیان (پس از دوران ملک‌شاه) از مهم‌ترین عوامل چیرگی شبانکاره بر دارابگرد بود.

۱-۶- پیشینه‌ی تحقیق

بدیهی است که لازمه‌ی پژوهش درباره‌ی هر موضوعی، وجود منابع لازم و کافی در مورد آن موضوع است و اساس تحقیق تاریخی در هر دوره، مبتنی بر منابع دست اول و مکتوب آن دوره می‌باشد. در ارتباط با موضوع رساله‌ی حاضر، در منابع دست اول اطلاعاتی به صورت پراکنده موجود است که این اطلاعات نیز بیشتر مسائل سیاسی را مد نظر قرار داده و کمتر به مسائل اقتصادی پرداخته است در حوزه‌ی اجتماعی و فرهنگی نیز مطالب بسیار اندک و یا گاهی اصلاً

به این موضوع نپرداخته‌اند. در کتاب *فارسنامه* ابن بلخی که قدیمی‌ترین کتاب تاریخ محلی فارس و مربوط به اوایل قرن ۶ ه.ق می‌باشد، ضمن صحبت از فارس، در مورد دارابگرد هم از دوران باستان و هم دوران اسلامی مطالبی دارد. پس از آن *فارسنامه* ناصری را می‌توان نام برد که مربوط به قرن سیزده هجری قمری می‌باشد و در آن به بعضی مسائل سیاسی موجود در دوران آل بویه در ارتباط با منطقه‌ی دارابگرد پرداخته شده و همچنین به حکومت شبانکاره در این منطقه اشاره دارد. کتابی نیز به نام *داراب‌نامه* طرسوسی نوشته‌ی ابوطاهر محمدبن حسن - بن‌علی الطرسوسی از قرن ششم هجری موجود می‌باشد که اختلاطی از تاریخ داستانی کیان و تاریخ شاهنشاهان هخامنشی را نشان می‌دهد و شامل داستان داراب، فرزند بهمن و دخترش هماست. این اثر علی‌رغم تشابه اسمی هیچ مطلبی راجع به شهر دارابگرد ندارد. در دوره‌ی مورد بحث ما در این رساله، تحقیق جدید و پژوهشی مستقل که به روشن نمودن ابعاد و زوایای آن به صورت کامل و جامع پرداخته باشد، صورت نپذیرفته است. در این میان تنها می‌توان از کتاب *آثارالعجم* تألیف فرصت‌الدوله شیرازی و *اقلیم پارس* اثر سید محمد تقی مصطفوی نام برد که به توصیف برخی آثار تاریخی منطقه‌ی دارابگرد پرداخته‌اند. از پژوهش‌های اخیر نیز به مقاله *«نگاهی اجمالی به آثار باستانی دارابگرد»* از حسن موسوی و *«تاریخ داراب در ایران باستان»* از اردشیر خدادادیان می‌توان اشاره کرد که در این مقالات هم مسائل مربوط به دوره‌ی باستان این منطقه مورد نظر قرار گرفته و آثار باستانی آن را در بر می‌گیرد. کتاب دیگری هم به نام *شهر من داراب* از حسین آزما به چاپ رسیده که در آن آداب و رسوم محلی در دوره کنونی بیشتر مورد توجه قرار گرفته است.

لذا از اهداف مهم این رساله، گردآوری اطلاعات دقیق و جزئی و در عین حال مرتبط به هم می‌باشد که از طریق مطالعه‌ی منابع دست اول و بررسی گزارشات و... حاصل شده و در شناخت موقعیت دقیق این منطقه در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن تأثیر به سزایی دارد.

۱-۷- روش تحقیق

روش تحقیق در این رساله به صورت جمع‌آوری اطلاعات موجود در منابع و کتاب‌ها و مقالات تحقیقی بوده است. بنابراین روش به کار گرفته شده در تهیه‌ی این رساله، روش کتابخانه‌ای می‌باشد. مراحل‌ی که در تحقیق این رساله از آغاز تا پایان صورت گرفته است به ترتیب زیر می‌باشد.

الف) بررسی و مطالعه دقیق مطالب موردنظر از لابه‌لای منابع دست اول تاریخی، جغرافیایی و تحقیقات جدید

ب) فیش برداری مطالب مربوط به موضوع رساله

ج) دسته‌بندی فیش‌ها بر اساس فصل‌بندی‌های مقدماتی برای استفاده مطلوب و بررسی هر چه بهتر اطلاعات

د) تدوین و نگارش مطالب بر اساس توالی زمانی و دستاوردهایی که از پژوهش و تفحص در منابع و تحقیقات حاصل شده است.

۱-۸- تعاریف مفهومی

۱- در این پایان‌نامه کوره (خوره) به یک معنا و گاهی به معنی ناحیه به کار رفته است. ۲- منظور از دارابگرد یکی شهر دارابگرد به‌طور خاص که مرکز کوره‌ی دارابگرد به شمار می‌رفته است و دیگری ناحیه‌ی دارابگرد با پهنه‌ی جغرافیایی در حد یک کوره است (یکی از بخش‌های پنج‌ی گانه ایالت فارس) که شامل شهرهای فسا، جهرم، ایج (ایگ)، فرگ (پرگ)، طارم (تارم)، نیریز و قصبات اطراف آن‌ها می‌باشد. (اصطخری، ۱۳۴۰: ۱۰۱، مقدسی، ۱۳۶۱: ۲/ ۶۳۱، ابن- بلخی ۱۳۴۳: ۱۷۰-۱۶۴)